
El vidre català, l'ampolleta i Colom

Autor:

Data de publicació: 31-12-2014

<p> </p>

<h1 style="text-align: center;">ATENEU ARENYENC</h1>

<p style="text-align: center; color: #666666; font-family: Arial;">El vidre català: Alquímia, òptica i navegació
M. Capdevila (INH)
Div. 8-5-15 - 19:30
C. A. Clavé, 22 - A. de Mar
T. 937920591
</p>

ATENEU ARENYENC

El vidre català: Alquímia, òptica i navegació

M. Capdevila (INH)

Div. 8-5-15 - 19:30

C. A. Clavé, 22 - A. de Mar

T. 937920591

Amb les navegacions atlàntiques de l'època dels descobriments -a part de la brúixola- van caldre les taules, l'astrolabi i la vara de Jacob o el quadrant, però cal dir que durant aquestes navegacions -i les mediterrànies- la distància navegada es calculava per estima, i, no es pot concebre la "navegació per estima" sense un instrument per a mesurar el temps. Durant més de 500 anys (del 1300 al 1800) aquest instrument va ser "l'ampolleta d'hores" de vidre transparent català. Durant els dos primers segles, al tenir el secret del vidre transparent d'en Guillem Sedacer -un Homo Universalis com: Llull, Arnau de Vilanova, Miquel Servet, Leonardo i fins i tot Newton-, eren tant preuades les ampolletes fetes pels artesans catalans, que els nostres reis les regalaven, com un gran present, a altres reis i aquests les deixaven com herència als seus fills. La seva tècnica s'ha mantingut fins i tot al nostre costumari.. que és una ampolleta sinó dos brocs de "porró català" oposats i units per un tub de coure amb sorra a dins?

Dit això, la conferència tracta sobre l'Alquímia catalana amb la figura dels "Homo Universalis" -dels que Catalunya va ser bressol de la major part d'ells "precursors de Leonardo"-, amb la fórmula del vidre de plom del nostre "Homo Universalis" Guillem Sedacer de Perpinyà, que va permetre als artesans catalans fabricar -apart de les "ulleres de presbícia" segons Simon Guillaume o els telescopis dels germans Roget de Girona "els millors que tenia Galileu" segons el seu deixeble Sirturus-.. l'ampolleta d'hores regalada per Johan I a Carles V de França amb dues "fioles" de vidre català transparent " (única durant 200 anys) que va ajudar a conèixer per estima la posició del vaixell ("saber on estaven") als pilots atlàntics com en Colom o en Francesc Albó (pilot de Magalhaes que amb l'ampolleta va fer tota la navegació fins les Filipines amb una precisió increïble per l'època) batejat "griego de Rodas" quan, de fet, era "català de Rodas=Rosas" amb les 18 ampolletes i els altres 15 "griegos de Rodas" embarcats a l'expedició amb una "encomienda" signada a Magalhaes per Carles V a Barcelona el 19 d'abril de 1519. És de gran interès ja que el que s'hi diu és inèdit..

obrint-ho a la llum pública per 1ª vegada. Aquest vidre català va permetre també la "càmera obscura" utilitzada per molts pintors del renaixement, sent Leonardo qui començar a emprar-la

Dos capitans de vaixell, en Mauricio Obregón Andreu, de Colòmbia, catedràtic i col·lega d'en Samuel Eliot Morrison i l'André Rossfelder de la "Marine de Guerre" francesa a Alger -membre de l'OAS- , un cop van concloure als anys 80-90, els seus viatges de circumnavegació seguint el derroter de l'Albó, meravellant-se de la precisió de la seva "estima" i mesura d'altures, van arribar a la conclusió, cadascun pel seu compte, de que.. per les seves catalanades i l'acurada tècnica de navegació emprada, en Francesc Albó era català de Rosas-Rodas (així com els altres "Griegos de Rodas-Rosas" -topònim medieval segons Corominas) i ho van dir quasi en paral·lel amb la denúncia d'En Bilbeny sobre la catalanitat (ojalà un dia es pugui demostrar..) d'El Canós, d'En Pigafeta i d'altres mariners de l'expedició que portaven "barretina" (esmentada, com diu en Jordi, 8 vegades al manuscrit del "Premier Voyage Autour Du Monde"..).

Com a colofó, i amb les referències aportades es pot argumentar que la "navalla d'Ockham" és molt probable que s'hagués de dir la "navalla de Llull" sent un raonament totalment lul·lià.. doncs l'enunciat bàsic és:

"De dos tesis en conflicte, la més probable, és la que té l'explicació més senzilla..."

Aquesta deducció es basa en que la investigadora francesa, Pascale Barthelémy, ha demostrat que hi ha una còpia falsificada del manuscrit d'alquímia del carmelita "Guillem Sedacer" (desdoblament de Johan de Rupercissa segons Lynn Thorndike, però que apareix documentat com alquimista de Pere Terç), que el copista atribueix falsament a Guillem d'Ockham. D'aquest manuscrit se n'han trobat 6 còpies més arreu del món (més una traducció a l'italià emprada per la gent de Murano) que acrediten com autor al carmelita de Perpinyà "Guillem Sedacer" només una l'atribueix a Guillem d'Ockham, per tant Sedacer guanya per 7 a 1, i..

qui en falsifica una.. en falsifica dues!

Algú podria haver copiat la tesi de la navalla d'Ockham d'un manuscrit perdut (p.e. de Llull o.. del mateix Sedacer, que té llibres de "filosofia pura") atribuint també l'obra a Guillem d'Ockham.. com va passar amb el manuscrit d'Alquímia.. La diferència és que en aquest cas concret, s'ha pogut demostrar la falsedat de l'atribució.. Guillem d'Ockham va ser cridat al 1324 i retingut per heretgia a Avinyó pel Papa de Roma Joan XXII (és l'època del manuscrit, ja que mor el 1349) i els carmelites també hi estaven enfrontats amb un prior català- (en Sedacer va passar temps escrivint manuscrits a casa del canonge d'Elna, Nicholas Egidii). Al concili de Vienne, es va proposar un judici de Deu, s'hi van presentar dos nobles catalans que van llençar el guant damunt la taula defensant als templers (com feien els bisbes) i ningú va voler lluitar contra ells.. (cal dir que l'arribada dels carmelites a Europa va tenir lloc a través de Catalunya a Perelada)

Resum:

Catalunya estant repartida a ambdues bandes dels Pirineus va tenir el paper "d'últim tenedor" de les ciències del mig i llunyà Orient abans de passar a Europa. El país basc amb una posició semblant (Hendaya), va perdre aquesta opció degut al seu aïllament natural, (no va ser dominat ni per romans, ni per bàrbars, ni per àrabs, d'aquí el perquè han mantingut la seva llengua primitiva...)

L'alquímia catalana ens va obrir molts fronts, entre els quals podem esmentar: la navegació per estima emprada per Colom i Magalhaes mitjançant l'ampolleta de vidre català..

Diuen que l'alquímia medieval és catalana dos grans figures no catalanes!! en Menéndez i Pelayo -Historia de los heterodoxos españoles: estudios i en José Ramón de Luanco -La alquímia en España... o indirectament els castellans que la volen per Alfonso X sense tenir-ne cap figura descollant: .." la presencia de la Alquímia en España, país que, como señala el propio autor, fue durante la Edad Media la "puerta mayor" por donde el Arte Regia penetró en Europa..."

El manuscrit d'en Sedacer és sobre lapidaris artificials - com fer gemes- recordeu el falsos rubís de Perpinyà.. a en Jacme Ferrer de Blanes li deien "el lapidario de Burgos"..per tant amb coneixaments d'Alquímia i repeteixo.. sense l'ampolleta en Colom no hauria arribat a Amèrica..

Dels set manuscrits d'en Sedacer trobats per la investigadora francesa, Pascale Barthelémy, n'hi ha un que el copista va atribuir a "Guillem d'Ockham" però Pascale Barthelémy ha demostrat que és copiat del de Perpinyà (6 vs. 1), sabeu el que això significa.. qui en falsifica una en falsifica cent!!! pot-ser l'obra del famós Ockham estigui copiada de ..Llull. jo ja fa mesos que dic "la navalla de Llull"

Els vidrers de Murano segueixen la Sedacina (manuscrit italià traducció del manuscrit de Perpinyà) i el llibre imprès "Arte vetraria" que diu que per fer bon vidre cal comprar la sosa d'Hispania (la barrella-sosa creix al llevant català de Múrcia a Montpeller)

En Sedacer va crear la llavor del vidre català des del Palau del Vidre, passant per Vidreres, a totes les Vall-vidrera que trobareu a Catalunya, malauradament s'han perdut la majoria dels Forns del vidre, fins i tot el Forn del vidre d'Arenys, i el de Mataró del que hi ha registres de carregaments de vidre enviats per mar i un viatge exprés de Felip el Bell al Forn de Vidre de Mataró per a poder admirar la seva tècnica.

Felip el Bell, en arribar a Barcelona el 1502, va fer un viatge per mar a Mataró per veure els sus forns de vidre que feien un vidre de gran qualitat que s'exportava arreu del Mediterrani fins i tot als països Baixos

Felip V va agafar al 1727 com fundador de la "Real Fábrica de Cristales de La Granja" al català Bonaventura Sit, prova de que els artesans catalans eren els que en sabien més.. juntament amb la tradició catalana del porró i l'almorratxa..què és una ampolleta sinó dos brocs de porró units per un tub de coure.

ORGANITZA:

ATENEU ARENYENC

Accés:

Entrada lliure

Conferenciant:

Manel Capdevila i Maresma

Manel Capdevila i Maresma (Arenys de Mar, 1945). Va començar a navegar en Snipe als 15 anys (soci del CNAM). Ha treballat a Bull com Enginyer de Sistemes, i com a consultor en el projecte Sirocco de FGC-DGPT patrocinat per la UE i en el disseny de la web de PTOp: vull-anar. Especialitzat en ciència medieval, dins de l'INH, sobre tot en allò relacionat amb l'astronomia i l'alquímia amb clau catalana i aplicada a la navegació.. (instruments, taules de navegació i portolans, pólvora catalana, ampolleta catalana...)

Agraeixo la col·laboració a en Miquel Llauredor pels seus 4 anys d'investigació i troballes sobre l'ampolleta a arrel d'això, que jo vaig començar fa 41 anys:

Benvolgut senyor Capdevila,

Moltes gràcies per la vostra proposta de terme i per haver-vos pres la molèstia d'enviar-nos un dossier de normalització.

Atès que es tracta d'un terme documentat en català des d'antic i en obres considerades de referència, no caldrà que passi per un procés de normalització (és una forma, de fet, ja recollida al diccionari normatiu i en altres diccionaris generals com a sinònima de rellotge d'arena en l'àmbit de la llengua comuna). De tota manera, aprofitarem el vostre suggeriment per recollir el terme al Cercaterm en l'àmbit de la nàutica, tal com ens proposeu. Hem previst, en principi, de fer tres fitxes:

ampolleta, amb els sinònims ampolleta d'hores i rellotge d'arena, referida a l'antic instrument per a mesurar el temps (totes tres formes es recullen al Diccionari català-valencià-balear).
ampolleta referida a l'interval de temps que trigava l'arena a passar d'una meitat a l'altra del rellotge d'arena (accepció recollida, per exemple, al diccionari normatiu i a la Gran enciclopèdia catalana).
ampolleta de corredora referida al rellotge usat amb les corredores de barqueta (forma recollida, per exemple, a la Gran enciclopèdia catalana).

Properament, totes tres fitxes apareixeran al Cercaterm.

Cordialment,

Dolors Montes

Àrea de Neologia i Normalització

Tel. 93

La informació inclosa en aquest missatge electrònic és confidencial i s'adreça exclusivament al destinatari o destinataris indicats. Si rebeu aquest missatge per error, us informem que no se'n permet la reproducció o divulgació, i us preguem que ho comuniqueu al remitent per aquesta mateixa via i n'elimineu qualsevol còpia digital o impresa. Gràcies.

[Descarregar el PDF](#)

L'ampolleta catalana en el descobriment del nou mon from Manuel Capdevila